

## שחיתות אנושית והשלכותיה

שי פינקלשטיין  
רב קהילת ניצנים

בראשית פרק ו

- (א) וַיְהִי כִּי־הִחַל הָאָדָם לָרֵב עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנֹת וַיִּלְדּוּ לָהֶם:  
 (ב) וַיִּרְאוּ בְנֵי־הָאֱלֹהִים אֶת־בָּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ:  
 (ג) וַיֹּאמֶר יְקֹוֹק לֹא־יִדְוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעַלְמָם בְּשָׁגֶם הוּא בָשָׂר וְהָיוּ יַמֵּיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה:  
 (ד) הַנְּפֹלִים הָיוּ בְּאָרְץ בְּיָמֵים הָהֵם וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶל־בָּנוֹת הָאָדָם וַיִּלְדּוּ לָהֶם  
 הַמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אֲנָשֵׁי הַשָּׁם: פ  
 (ה) וַיִּרְא יְקֹוֹק כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בְּאָרְץ וְכָל־יֶצֶר מַחְשַׁבְתָּ לֵבּוֹ רָע כָּל־הַיּוֹם:

פרקי דרבי אליעזר (היגר" - חורב" פרק כב

ר' מאיר אומר גלוי ערוה היו מהלכין דורות של קין האנשים והנשים כבהמה ומטמאין בכל זנות איש באמו ובבתו ובאשת אחיו ובאשת רעהו וברחובות וביצר הרע של מחשבת לבם, שנ' וירא ה' כי רבה רעת האדם, ר' אומר המלאכים שנפלו ממקום קדושתן מן השמים ראו את בני דורותיו של קין גלויות בשר ערוה כוחלות עיניהם כזונות וטעו אחריהם ולקחו מהן נשים, שנ' ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו,

ספרי במדבר פרשת בהעלותך פיסקא פו

כי בערה במ אש ה', על מה שאירע נקרא ולא כך היה שמו מקודם כיוצא בו ויקרא שם המקום מסה ומריבה (שמות יז ז) יכול כך היה שמו מקודם ת"ל על ריב בני ישראל (שם /שמות י"ז ז/) על מה שאירע נקרא שמו כיוצא בו ויקרא שם המקום ההוא קברות התאוה (במדבר יא לד) יכול כך היה שמו מקודם ת"ל כי שם קברו את העם המתאווים (שם /במדבר י"א ל"ד/) על מה שאירע נקרא [ולא כן היה שמו מקודם] אבל עדיין אי אתה יודע מי היו אותם המרגילים את ישראל לדבר עבירה הרי הוא אומר והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה אלו הגרים המאוסין מכל מקום רבי שמעון בן מנסיא אומר אלו הזקנים שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל (שם /במדבר י"א/ טז) אם כך היו הזקנים עושין ק"ו לשאר בני אדם כיוצא בו ויראו בני האלהים את בנות האדם (בראשית ו ב) מה היו בני הדיינים עושים היו אווזים נשים מן השוק ומענים אותם אם כך היו בני הדיינים עושים ק"ו לשאר הטרטין.

רש"י בראשית פרק ו פסוק ב

(ב) בני האלהים - בני השרים והשופטים. (דבר אחר בני האלהים הם השרים ההולכים בשליחותו של מקום, אף הם היו מתערבים בהם). כל אלהים שבמקרא לשון מרות, וזה יוכיח (שמות ד טז) ואתה תהיה לו לאלהים, (שם ז א) ראה נתתיך אלהים:  
 כי טבת הנה - אמר רבי יודן טבת כתיב, כשהיו מטיבין אותה מקושטת ליכנס לחופה, היה גדול נכנס ובוועלה תחלה:

מכל אשר בחרו - אף בעולת בעל, אף הזכר והבהמה:

אבן עזרא בראשית פרק ו פסוק ב

(ב) בני האלהים בני השופטים, שהיו עושים בארץ משפט אלהים. וי"א כי האלהים במקום הזה קדש, והבנים הם הקדושים אשר בארץ כטעם בנים אתם (דבר' יד, א). וי"א כי בני האלהים בני שת, ובנות האדם בנות משפחת קין. והישר בעיני להיות בני האלהים היודעים דעת עליון בחרו להם נשים, שהיתה מערכת שמים כל אחת נמשלת לכל אחד, והתולדות כתולדות, על כן יצאו מהם גבורים. ויתכן שלקחו הנשים גם בחזקה:

רד"ק בראשית פרק ו פסוק ב

(ב) ויראו בני אלהים - בני השופטים והגדולים ומנהיגי המדינות, כי הם נקראו אלהים, כמו "אלהים לא תקלל" (שמות כ"ב) והדומי' לו, וכן תרגום אונקלוס בני רברביא, ודרש עזא ועזאל רחוק. ובב"ר (כ"ו) רבי שמעון בן יוחאי מקלל לכל מאן דקרא להו בני אלהים, תני ר"ש ב"י כל פרצה שאינה מן הגדולים אינה פרצה; ועוד אמרו למה קורא אותם בני האלהים, ר"ח ור"ל תרויהון אמרין שהרבו ימים בלא צער ובלא יסורין; רב הונא בשם ר' יוסי אמר הרבו ימים כדי לעסוק על התקופות ועל החשבונות ועל המזלות, והוא הטעם שכתבנו למעלה באריכות שנות האנשים הנזכרים:

את בנות האדם - בנות המון האדם החלושים שלא היה להן כח לעמוד כנגדם, וכאשר היו רואים בני הגדולים בנות העניים שהיו טובת ר"ל יפות תואר ומראה, היו עושקים ולוקחים איזה שהם בוחרים מכל הנשים ואותן שישרו בעיניהם הן פנויות או נשואות לבעל, כי מי שהיה גדול מחבירו עושק את חברו ואין מציל מידם, ואדם נאמר על הפחותים והחלושים שאמר "גם בני אדם גם בני איש" (תהלים מ"ט) בני אדם, הפחותים, בני איש, הגדולים; ובספרי פירשו כן אם בני הדיינים היו אוחזים נשים מן השוקים ומענים אותם קל וחומר לשאר בני אדם; והחכם ר' אברהם בן עזרא פ"א בני האלהים שהיו יודעים דעת עליון ובחרו להם מי שהיתה מערכת השמים כל אחת נמשלת לכל אחד והתולדות כתולדות על כן יצאו מהם גבורים, ויתכן שלקחו גם הנשים בחזקה:

כי טובת הנה - אמר ר' יודין טבת כתיב, שהיו מטייבין ומקשטין אותה שהכניסה לחופה, והיה הגדול נכנס ובוועלה תחלה, הה"ד כי טבת הנה, אלה הבתולות. ויקחו להם נשים, אלו נשואי אישים, מכל אשר בחרו, זה זכר ובהמה:

מלבי"ם בראשית פרק ו פסוק ב

(ב) ויראו בני האלהים. ידוע בקורות העמים הקדמונים שהיו מאמינים שבני אלהים חושקים את בנות האדם, והיו מהבילים שכשהאשה טובה תמצא חן בעיני בני אלהים ויבאו אליהן וילדו להם וכמו שיפרש בפסוק ד', וספר שכפי מחשבת הדור ההוא והבליהם אמרו שבני אלהים הם רואים את בנות האדם כשהם טובות, אז ימצאו חן בעיניהם ויקחו להם נשים שבאופן זה זנו הנשים מתחת בעליהם עם אנשים שההבילו עליהם שהם בני אלהים, וחושקים בהן ויקחו אותן לנשים, וכמו שיבאר בפסוק ד':

בראשית פרק יב

(יא) וַיְהִי כַאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבֹא מִצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרֵי אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה־נָא יִדְעָתִי כִּי אִשָּׁה יִפְתַּח־מִרְאָה אֶת־: (יב) וְהִזָּה כִּי־יִרְאוּ אֶתְךָ הַמִּצְרָיִם וַאֲמָרוּ אֲשֶׁתּוֹ זֹאת וְהִרְגוּ אֹתִי וְאֶתְךָ יַחְיֶה: (יג) אִמְרִי־נָא אֲחִתִּי אֶת לְמַעַן יִיטַב־לִי בְעִבּוֹרְךָ וְחִיתָה נַפְשִׁי בְגִלְלָךָ: (יד) וַיְהִי כַבּוֹא אֲבָרָם מִצְרַיִם וַיִּרְאוּ הַמִּצְרָיִם אֶת־הָאִשָּׁה כִּי־יִפָּה הוּא מֵאֵד:

(טו) וַיִּרְאוּ אֶת־הַשָּׁרִי פָרְעָה וַיְהִלְלוּ אֹתָהּ אֶל־פָּרְעָה וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פָּרְעָה:

בראשית פרק לד

- (א) וַתֵּצֵא דִינָה בַת־לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לַרְאֹת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ:  
(ב) וַיִּרְא אֶת־הַשָּׁכֶם בֶּן־חַמּוֹר הַחֹיֵי נְשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֶת־הָאִשָּׁה וַיַּעֲנֶנָּה:  
(ג) וַתִּדְבַק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַת־יַעֲקֹב וַיֵּאָהֵב אֶת־הַנְּעֹר וַיְדַבֵּר עַל־לֵב הַנְּעֹר:  
(ד) וַיֹּאמֶר שָׁכֶם אֶל־חַמּוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיְלֵדָה הַזֹּאת לְאִשָּׁה:

אסתר פרק ב פסוק ח

וַיְהִי בְּהַשְׁמַע דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ וּבְהַקְבֵּץ נְעֻרוֹת רַבּוֹת אֶל־שׁוֹשַׁן הַבִּירָה אֶל־יָד הַגִּי וַתִּלְקַח אֶסְתֵּר אֶל־בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶל־יָד הַגִּי שְׁמֵר הַנָּשִׁים:

רש"ר הירש בראשית פרק ו פסוק א

(א - ב) פסוקים אלה מראים לנו את סיבת הירידה של המין האנושי: בני האלהים התערבו עם משפחת בנות האדם. זה עתה למדנו על סדר הדורות של בני שת - בצד סדר הדורות של בני קין. בני קין ביקשו לבנות את חייהם על יסוד המצאה ותעשייה; שאיפה זו היא מוצדקת כשהיא לעצמה; אך בני קין נפרדו מאת ה', 'וסופם היה ייאוש ואבדן דרך. לא כן משפחת בני שת: בראשם חוזר הכתוב על כל מעלתו המקורית של האדם: "דמות", "צלם", "ברכה", "אדם". כמו כן הוא חוזר על השויון הגמור של מעלת האשה והאיש: "זכר ונקבה בראם" וגו'; דבר זה חשוב במיוחד - בהתחשב עם המשך הפרשה. בנות האדם היו ממשפחת בני קין, ובני האלהים - ממשפחת בני שת; במשפחת בני קין "נמחו ערכים אלהיים"; "מחויאל"; ואילו במשפחת בני שת נשתמר הצלם האלהי; ערכים אלהיים חזרו ועלו שם תמיד; אך לא היה די בהם כדי להציל את האדם מכליה. עלייתם הרוחנית של בני שת לא היתה בטוחה ומתמדת כירידתם התלולה של בני קין - שכן הם לא שמרו על טהרתם, התערבו עם בני קין ולקחו נשים ממשפחת בני קין. הרי הוא אומר: ויהי כי החל האדם לרב על פני האדמה - בראשית התפתחות האדם לא היה לפניו מבחר גדול של נשים; אך משהחל האדם לרוב, יכלו בני שת לשמור על טהרתם. אולם: ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה, כנראה: טובות מראה. הם לא נתנו עיניהם במשפחה, אלא נתנו עיניהם בנוי; הנשים מצאו חן בעיניהם; הם לא חשבו על עתיד בניהם, שיתחנכו על ידי נשים כאלה. הרע לא היה בנשים, אלא במשפחתן: מכל אשר בחרו; מ"ם זו רומזת לחטא; החטא היה במשפחה, שממנה נבחרה האשה; הם לא דבקו במשפחת בני האלהים.

והנה, כל המפרשים מסכימים, שהם חטאו בלקיחת האשה; אך החטא רמוז לדעתם בתיבת "ויקחו"; הם מפרשים מלה זו בהוראת גזילה, והמעשה כולו היה לדעתם דרך זנות. אולם, "לקח אשה" הוא ביטוי מובהק לנישואין, והוא מציין בכל מקום יחסי אישות. אך מהמשך הפרשה ברור, שהחטא רמוז בפסוק זה; נראה אפוא, שהוא כלול במלים "מכל אשר בחרו". הם נשאו נשים, ולא נתנו את עיניהם במשפחה; לא שמו לב למשפחה, שממנה נבחרה האשה. וזה היה החטא. התוצאות יכלו להיות לברכה - אילו הצליחו בני האלהים להתגבר בעוז רוח על הזרע הרע של בנות האדם. אולם, הסיכון הוא תמיד גדול מדי. תמיד נשאלת השאלה - איזה יסוד יכריע את הכף בלב הבנים שיולדו; תמיד יש לחשוש שהרע ילך ויגבר - ככל שהמיזוג נמשך. הפסוק הבא מלמדנו, היאך נפתרה הבעיה כאן.

רש"ר הירש בראשית פרק ו פסוק ג

(ג) המשפחות הלכו והתמזגו, ובאותה שעה אמר ה': לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר. אי אפשר לפרש: רוחי לא יריב עם האדם. המושג של "דון" איננו משמש באות בי"ת ("ידין בגויים" - תהלים קי, ו - פירושו: בקרב הגויים), ופירוש הפועל "דון" איננו לריב, אלא: לשפוט. זאת ועוד: טעמי המקרא מחברים את "רוחי" אל "באדם"; נמצאת אומר: "רוחי באדם" הוא מושג אחד, והוא נושא המשפט: הרוח האלהית שנפחתי באדם, נועדה להיות "דיין"; היא קול ה' בלב האדם הדן את האדם בקרבו". נר אלהים נשמת אדם חופש כל חדרי בטן" (משלי כ, כז), היא לא רק רואה את מעשי האדם, אלא גם דנה עליהם. רוח ה' שבאדם דנה את האדם בעצמה. משום כך אירע הדבר, שאחרי קינן בא מהללאל וכו', ואחרי דור ירוד בא דור של בני עליה - למרות מיזוג המשפחות. אולם, שופט זה עלול לקבל שוחד, ואפשר להרדים אותו; קולו ייאלם ברבות העתים, החושניות תלך ותתעורר באדם- , ורוח ה' שבאדם תניח את מאזני המשפט. מכאן החשיבות היתרה, שהתורה מייחסת לחוקי האישות והצניעות. פרשה זו מלמדתנו, שבהם תלויה העירנות של רוח ה' באדם. בני האלהים נשאו להם נשים, ולא נתנו עיניהם במשפחה; באותה שעה אמר ה': "לא ידון רוחי באדם לעולם." התפתחות הדורות היתה עד כה עולה ויורדת חליפות; העליה לא היתה מתמדת, אך גם הירידה לא היתה עקבית. התפתחות זו לא תהיה כך לעולם- , בשגם הוא בשר- , שכן יש באדם גם כוחות חמריים, הגוף נמשך אחרי החושניות, והוא מתנגד לרוח ה'; ניגוד זה מסתיים באדם טהור - על ידי הכנעת ה"בשר" ל"רוח ה' באדם"; אך מיזוג המשפחות הנמשך והולך עלול להביא לידי תוצאה הפוכה - לידי הכנעת הרוח לבשר; ועתידיים הדברים להסתיים כך, אם תהליך זה יימשך. משום כך נתן ה' ארכה של מאה ועשרים שנה. זה הזמן שהוא הקציב לנסיון המאבק הזה.